

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 7/4 2018 s. 2680-2697, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA EĞİTİMİ VE ÖĞRETİM PROGRAMLARINA YANSIMALARI

Birol BULUT*

Zafer ÇAKMAK**

Geliş Tarihi: Ekim, 2018

Kabul Tarihi: Aralık, 2018

Öz

BM başta olmak üzere, dünyanın en büyük uluslararası organizasyonları ve bilim insanları dünyanın dönüşümünü sağlama ve artık tahrip gücü yüksek geleneksel kalkınma biçiminden sürdürülebilir kalkınma biçimine geçişi zaruri görmekte ve bu yönde küresel sorunlara çözüm üretecek, katılımcı küresel vatandaşlığı ısrarla tavsiye etmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi Küresel Eylem Programının uygulanmasına yönelik yol haritasında; “Sürdürülebilir kalkınma için eğitim, toplumu dönüştürerek amacına ulaşan, bütüncül ve dönüşümsel eğitim” olarak nitelendirilmektedir.

Bu çalışmada sürdürülebilir kalkınma eğitiminin öğretmen ve uzman perspektifinden yeri ve öneminden yola çıkarak özellikle bu konuda öğretmen yeterliliği ve sosyal bilgiler öğretim programları temelinde ele alıp sürdürülebilir bir çerçevenin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada, hem nicel hem nitel boyutları içeren karma yöntem kullanılmıştır. Nicel veri toplama aracından elde edilen sonuçlara göre sürdürülebilir kalkınmaya yönelik öğretmenlerin sahip oldukları inançlarda branş değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılık olduğuna dair bir sonuca ulaşılmamıştır.

Sürdürülebilir kalkınma eğitime yönelik eğitim uzmanlarından elde edilen veriler, sürdürülebilir kalkınma eğitiminin gerekliliğine ve önemine vurgu yapıyor.

Anahtar Sözcükler: Sürdürülebilir kalkınma eğitimi, toplumsal araştırmalar, öğretim programı.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT EDUCATION AND ITS REFLECTIONS ON CURRICULA

Abstract

The world's largest international organizations and scientists, especially the UN, are committed to ensure global transformation and consider the transition from conventional high development to sustainable development as a requirement and propose participatory global citizenship as a solution to global problems. In the roadmap on the implementation of the Global Action

* Dr. Öğr. Üyesi; Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler ABD, birolbulut1@gmail.com.

** Prof. Dr.; Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler ABD, zcakmak@firat.edu.tr.

Program on Sustainable Development Education, Sustainable Development Education was described as holistic and transformational education that achieves its goals by transforming the society.

The data obtained from the interviews conducted with education experts on sustainable development education emphasized the necessity and significance of sustainable development education.

In the study, the mixed methodology that includes both quantitative and qualitative dimensions was used. The data obtained from the interviews conducted with education experts on sustainable development education emphasized the necessity and significance of sustainable development education.

Keywords: Sustainable development education, social studies, curricula.

Giriş

Endüstri devrimiyle birlikte yaşanan kentleşme, nüfus artışı, ormansızlaşma, zengin-fakir arasındaki uçurumun artması, betonlaşma, yoksullaşma, kirlilik, kaynakların tükenmesi ve hayatımızı ve yarınlarmızı riske sokacak daha birçok değişim dünyamızı ciddi manada etkilemeye başlamıştır. Yaşanan bu değişimin izlerinin belirgin bir şekilde ortaya çıkması, insanoğlunu harekete geçirmek ve artık bir şeyler yapmak zorunda bırakmıştır. 20. yüzyılın son çeyreğine girildiğinde artık hem bilim insanları hem uluslararası siyasi ve toplumsal örgütlenmeler hem de bazı siyasi aktörler bu olumsuz gidişe dur demek için seslerini yükseltmeye başladılar. Böyle bir zeminde ortaya çıkan sürdürülebilir kalkınma eğitimi daha sürdürülebilir, yenilikçi ve iş birlikçi bir yaklaşımla değişimi kontrol altına alma ve insan-doğa dengesini koruma amacını taşıyordu. İnsanın doğayla ve insanın insanla ilişkisi belki de tarihin hiçbir döneminde bu kadar kötü olmamıştı. Dolayısıyla bu durum gittikçe birbirine bağımlı bir dünyada yaşamak ve çalışmak için gerekli yeterlilikleri geliştiren küresel zeminde rol alabilecek donanımlı ve bu yönüyle geliştirilmiş bir insan profiline daha fazla ihtiyaç duyulacağı anlamına geliyor (Reade, Reckmeyer, Cabot, Jaehne ve Novak, 2013, s. 102). Küresel meselelerin farkında olan, gelişmeleri okuyabilen, doğa için çalışan yenilikçi, yaratıcı ve eleştirel düşünce becerisine sahip yerel ve küresel vatandaşlık sorumluluğunu yerine getirebilecek bilgi ve beceriye sahip bireylerin yetişmesinde eğitim programlarının önemi ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bu tablo karşısında her insan ve her toplumun hedeflenen yere ulaştıracak eğitim reformlarını hiç vakit kaybetmeksizin yerine getirmesi gerekmektedir.

A. Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi

1987 yılında “Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu” tarafından yayınlanan Brundtland Raporu’nda sürdürülebilir kalkınma kavramının kullanılmasının ve tanınmasının yapılmasının üzerinden 30 yıl geçti. Bu 30 yıllık süre zarfında, çevre dostu bir anlayışla

ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilebileceği varsayımından yola çıkılarak; iklim değişikliği ile mücadele edilmesi, doğanın korunması ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanılması, istihdamın artırılması, eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesi ve erişilebilir olmasının sağlanması, dezavantajlı kesimlerinin dezavantajlarının ortadan kaldırılması gibi sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde kısmen bir ilerleme sağlanmıştır. Fakat bu ilerleme istenilen düzeyde olmamıştır. Çünkü bu amaç doğrultusunda ortaya konulan küresel iş birliği yeterli değildir. Herkesi ilgilendiren bir konuda herkesin katılımıyla, ortak akıl çerçevesinde oluşan kolektif bir çalışma ile ancak mesafe kat edilebilir (Peşkirioğlu, 2016, s. 6).

Sürdürülebilir Kalkınma” kavram olarak, “sonraki kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağını riske atmadan bugünün insanların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde bir kalkınmayı gerçekleştirebilme” olarak ifade edilmektedir. Yani, insan ile doğa arasındaki dengeyi koruyarak doğal kaynakları bilinçsiz ve sorumsuz tüketmeden, sonraki kuşakların ihtiyaçlarının karşılanmasına imkân verecek şekilde bugünün ve gelecek kalkınmayı programlama anlamını taşımaktadır (BM, 1987).

Sürdürülebilir kalkınma eğitimi ise öğrencilerin daha sürdürülebilir bir ekonomi-çevre-sosyal düzen oluşumuna ve gelişmesine yardımcı olacak, geleceği düşünen ve stratejik planlama yapan bir eğitimi vurgular (Bell, 2016, s. 48).

Sürdürülebilir kalkınma eğitimi; iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik, yoksulluğun azaltılması, sürdürülebilir tüketim gibi, sürdürülebilir kalkınma kavramı içerisinde yer alan tüm konuları kapsar. Sürdürülebilir Kalkınma eğitimi; sürdürülebilir bir gelecek için bireyin tüketim alışkanlıklarını ve bu yönde tutum ve davranış kalıplarını değiştirecek, ileriye dönük ve sistemli düşünme, sürdürülebilir bir gelecek için ortak kararlar alma ve uygulama yeteneklerini geliştirecek bir çerçeve belirler. Bunun için ise gerekli eğitim ve öğretim uygulamalarının geliştirilmesini öngörür (Teksöz, Ertürk ve Lise, 2014, s. 88).

19. yüzyıldan itibaren elde edilen gelişmeler ve sürdürülen kalkınma biçimi, artık dünyamızın ömrünü kısalttığı ve böyle devam ederse büyük felaketlere yol açacağı gerçeğini daha belirgin bir hale getirmiştir. Öyle ki ortaya çıkan iklim değişikliği, doğal dengenin bozulması, nüfus artışına paralel olarak yoksulluğun ve adaletsiz paylaşımın çoğalması, salgın hastalıklar ve daha birçok küresel sorunlar insanoğlunu daha ciddi ve kaçınılmaz olarak tehdit etmeye başlamıştır. Dünya Sürdürülebilir İş Konseyine göre mevcut kalkınma biçimi ile yola devam edilirse 2050 yılına kadar 9 milyara ulaşacak olan küresel bir nüfus için öngörülen mevcut kaynak ve enerji kullanım seviyelerini karşılayabilmek için yaklaşık 2.3 dünya büyüklüğünde bir alana ihtiyaç duyulacaktır (Bell, 2016, s. 48). Dolayısıyla dünyamızı tehdit

eden unsurlar tamamen ortadayken insanların önleyici ve düzenleyici girişimlerle kalkınmanın sürdürülebilir hâle gelmesini sağlamaları gerekmektedir. Böylece ekonomik, çevresel ve sosyal bir dengede gelecek kuşakları da düşünerek bugünün yaşanması gerekmektedir. Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının toplumsal, ekonomik ve çevresel olmak üzere birçok dayandığı temel boyutlar vardır. Sürdürülebilir kalkınma eğitiminde; toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutların bir arada planlanarak hayata geçmesi gerekmektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için de belirleyici temel unsur eğitimidir.

“Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim” kavramı ise ilk kez 20. yüzyılın ikinci yarısında *BM* belgelerinde yer almıştır. Bu kavramın gelişimi, *BM* 1992 Rio de Janeiro’daki Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda dünya topluluğu tarafından kabul edilen ana politik belgelerin uygulanması ile doğrudan bağlantılıdır. Bu zirvede dünya liderleri; daha iyi, sürdürülebilir ve güvenli bir gelecek için eğitimin, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında anahtar faktörlerden biri olduğu ve değişimin belirleyici bir unsuru olduğu vurgulanmıştır. Eylül 2002’de Johannesburg’da düzenlenen Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi, sürdürülebilir kalkınma eğitimi, dünya topluluğunun etkinliğinin ana önceliklerinden biri olarak görülmeyi önermiştir (Nasibulina, 2015, s. 1078). Aynı zamanda *BM* Genel Kurulu, 2002’de Sürdürülebilir Kalkınma için on yıllık bir eğitim çağrısında bulunan bir kararı kabul etmiştir (2005-2014 için). Bu on yıllık eğitimin amacı “herkes için daha sürdürülebilir ve adil bir toplumun oluşumuna katkı sunacak davranış değişikliklerini teşvik etmek için öğrenmenin tüm yönlerine sürdürülebilir kalkınmanın içerdiği değerleri entegre etmeyi” amaçlamaktaydı (*UNESCO* 2005, akt. Huckle ve Wals, 2015, s. 491). 2015 yılına gelindiğinde ise artık dünyanın dönüşümünü ilgilendiren temel konularda önemli kararların alındığı bir zemin oluşmaya başlamıştı. Eylül 2015’te New York’taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezi’nde gerçekleştirilen *BM* Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi’nde sosyal, çevresel ve ekonomik konularla alakalı 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 193 ülkenin imzası ile kabul edildi (*UNESCO*, 2015). Ayrıca bu yılda sürdürülebilir bir gelecek, düşük karbona karşı eylem ve yatırım, iklim değişikliği ile mücadeleyi kapsayan tarihi bir anlaşma olarak Paris anlaşması da imzalanmış bulunmaktaydı (Mochizuki, 2016, s. 110).

Dünyayı yönetenler artık dünyayı bekleyen tehlikenin farkında ve 2015 yılı bu tehlikelere karşı ciddi önlemlerin alındığı daha doğrusu önlem alınması gerektiğinin kararlaştırıldığı bir yıl oldu. Sürdürülebilir kalkınma hedefleri içerisinde yer alan bir madde ise adeta eğitimin yönünü çizer niteliktedir. Bu maddeye göre;

2030 yılına kadar, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik ederek, tüm öğrencilerin gerekli bilgi ve becerileri kazanmalarını ve bunu yanında sürdürülebilir yaşam biçimleri,

insan hakları, eşitlik, barış, küresel vatandaşlık ve kültürel çeşitliliğin takdiri ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısı sağlanması” gerektiği vurgulanmıştır (Mochizuki, 2016; UNESCO, 2015).

BM başta olmak üzere, dünyanın en büyük uluslararası organizasyonları ve bilim insanları dünyanın dönüşümünü sağlama ve artık tahrip gücü yüksek geleneksel kalkınma biçiminden sürdürülebilir kalkınma biçimine geçişi zaruri görmekte ve bu yönde değişimi ısrarla tavsiye etmektedir. Bütün bu uğraşların başarıya ulaşması ise sadece bireysel öğrenmeler ile değil kolektif çaba ve çağırımı da gerektirir. Bunun gerçekleşmesini sağlayacak olan belirleyici ve temel unsur ise eğitim olduğu bilinmektedir. Herkes için kaliteli eğitim bireyi sosyal adalet perspektifinden bakmasına olanak sağlayacak ve sürdürülebilir kalkınmanın toplumsal hedefleri ve diğer hedeflerini de tetikleyecek denilebilir (Barrett ve Sorensen, 2015; Barrett, 2016). Bu çalışma ile sürdürülebilir kalkınmanın dünyadaki yeri ve önemini alanyazın temelinde ortaya koymak aynı zamanda öğretim programları çerçevesinde sürdürülebilir kalkınmanın ülkemizdeki durumunu incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada, karma araştırma deseni kullanılmıştır. Karma araştırma deseni, nicel ve nitel verilerin birleştirildiği bir araştırma desenidir (Christensen, Johnson ve Turner, 2015). Karma yöntemler basitçe nicel ve nitel verilerin bir araya getirilmesinden ziyade nicel ve nitel verilerin analiz edilip birlikte yorumlanmasıdır (Creswell, 2014). Nicel ve nitel yaklaşımların birlikte kullanıldığı karma araştırmalar tek metodlu araştırmalara kıyasla daha üstün olup araştırmacıların daha güçlü veri toplamasına olanak sağlar (Mertkan, 2015, s. 15). Araştırmada nicel veriler tarama modeliyle toplanmıştır. Nitel veriler ise olgubilim deseni incelemesiyle, yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak toplanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın yapıldığı yer Elazığ ilidir. Nicel veri toplama aracının uygulandığı grup Elazığ’da görev yapan Türkçe, Sosyal Bilgiler, Okul Öncesi ve Fen Bilgisi öğretmenlerinin içerisinde ulaşılan guruptur (N: 178). Nitel çalışma grubu ise “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” ve “ölçüt örnekleme” ile belirlenen F. Ü. Eğitim Fakültesi; Türkçe, Sosyal Bilgiler, Okul Öncesi ve Fen Bilgisi eğitiminde görev yapan 10 öğretim üyesinden oluşmuştur. Kolay ulaşılabilir durum örneklemesinin tercih edilmesindeki temel anlayış, çalışma grubunun araştırmacının kolay erişebileceği ve yakın olan bir durumda olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 113). Öte yandan odak grup görüşmesinden en etkili biçimde faydalanabilmek için katılımcıların belli özelliklere göre benzeşmesi gerekmektedir (Kümbetoğlu, 2008).

Veri Toplama Araçları

Sürdürülebilir Kalkınma Eğitime Yönelik İnançlar: Bu araştırmada 2015 yılında Sağdıç ve Şahin (2015) tarafından geliştirilen “Sürdürülebilir Kalkınma Eğitime Yönelik İnançlar” ölçeği kullanılmıştır. 32 maddeden oluşan ölçek üç faktör altında toplanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğine yönelik hesaplamalara bakıldığında, Cronbach Alpha değeri .94 olarak bulunmuştur. Ön uygulama sonucunda elde edilen değerle kargalaştırıldığında ölçeğin güvenilirliğinin arttığı ortaya çıkmaktadır.

Araştırmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için karma araştırmalarda geçerli bazı önlemler alınmıştır. Bunlardan birincisi araştırmacının bir yöntemin zayıflığını kapatmak için başka bir yöntemi kullanmasına dayanan, zayıflıkları indirme geçerliğidir.

Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizinde SPSS 21 istatistik analiz programı kullanılmış olup, bu program yardımıyla veriler analiz edilerek betimsel istatistik sonuçları ve ANOVA testi ile elde edilen sonuçlar tablolar hâlinde sunulmuştur.

Görüşme formlarından elde edilen veriler ise içerik analizi ile değerlendirilmiştir. İçerik analizi yoluyla verileri tanımlama ve verilerde saklı gerçekleri ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır (Gülbahar ve Alper, 2009). “İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013, s. 240). Katılımcılardan elde edilen veriler, katılımcılar kodlanarak sunulmuştur (U1, U2, U3, ...).

Bulgular

Araştırmanın verileri bölüm değişkeni dikkate alınarak yapılmış ve test sonucunda elde edilen veriler aşağıda sunulmuştur. Öncelikle öğretmenlerin “Sürdürülebilir Kalkınma Eğitim İnançları” ölçeğine verdiği yanıtların betimsel istatistik sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretmenlerin Sürdürülebilir Kalkınma Eğitim İnançlarına Yönelik Betimsel İstatistik Sonuçları

	N	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	\bar{X}	Ss
Sürdürülebilir Kalkınma Eğitime Yönelik İnançlar	178	1,44	4,50	3,47	,48

Tablo 1’de yer alan betimsel istatistik sonuçlarına göre öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma eğitime yönelik inançları ortalamasının üstündedir (\bar{X} : 3,47).

Öğretmenlerin “Sürdürülebilir Kalkınma Eğitim İnançları” ölçeğine verdiği yanıtlar ise buldukları bölümler dikkate alınarak değerlendirilmiş ve buna göre ANOVA sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Öğretmenlerin Sürdürülebilir Kalkınma Eğitim İnançlarına Yönelik buldukları bölümlere göre ANOVA Sonuçları

	Brans	N	\bar{X}	Ss	f	p
Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimine Yönelik İnançlar	Türkçe Öğretmenliği	53	3.46	0.51	,033	0,992
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	51	3.47	0.58		
	Okul Öncesi Öğretmenliği	18	3.50	0.42		
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	56	3.47	0.38		
		178	3.47	0.48		

Tablo 2’de; öğretmenlerin buldukları branşlara göre sürdürülebilir kalkınma eğitimine yönelik inançlarına incelendiğinde bölümler arasında anlamlı bir farklılık olduğuna dair bir kanıt bulunamamıştır. ($F=,033$, $p>,05$)

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen verilere göre uzmanların görüşleri değerlendirilmiş ve analiz sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Soru 1: Sürdürülebilir kalkınma nedir?

Tablo 3: Sürdürülebilir kalkınmanın ne anlama geldiği ile ilgili görüşler

Görüşler	Frekans
Doğal kaynakların bilinçli kullanımı	9
Gelecek nesillere daha iyi bir dünya bırakmak	8
Çevre bilinci	6
İnsanların dezavantajlı durumlarını iyileştirme	2

“Sürdürülebilir kalkınma nedir” sorusuna verilen cevaplar analiz edilmiştir. Genel olarak doğal kaynakların ve çevrenin bilinçli kullanılması gerektiğini ve gelecek nesillerini düşünen ve önemseyen bir gelişmeyi işaret ettiği görülmektedir. Bu doğrultuda verilen yanıtlardan birkaç örnek ifade aşağıda sunulmuştur.

Örnek ifadeler:

U1: “Kaynakların bilinçli kullanılmasını sağlayarak mevcut kaynakların gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde devam etmesini sağlamaktır.” **U3:** “Doğal kaynakları bilinçli kullanmak.” **U4:** “Ormanlar, su kaynakları ve tarım arazilerini korumak; yenilenebilir enerji kaynaklarına yoğunlaşmak”

U2: “Gelecek nesiller için daha yaşanabilir bir dünya hazırlamaktır.” **U6:** “Sürdürülebilir kalkınma anlayışıyla sadece bugünü değil gelecek nesilleri de düşünerek hareket etme ve bu şuurla yaşama alışkanlığı kazanmak ve kazandırmaktır.”

U1: “Sürdürülebilir kalkınmanın ön koşulu çevre bilinci oluşturmaktır. İnsanlarda çevreye karşı oluşan duyarlılık ve koruma duygusuyla kaynakların bilinçli kullanım alışkanlığı gelişecektir.”

U5: “...yoksullukla mücadele, adil gelir paylaşımı, insanların eğitim ve sağlık hizmetlerinden eşit bir şekilde faydalanmasını sağlamaktır.” **U6:** “...cinsiyete dayalı ayrımcılığın önlenmesi...”

“Sürdürülebilir kalkınma eğitimi nedir” sorusuna verilen cevaplar da analiz edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Soru 2: Sürdürülebilir kalkınma eğitimi nedir?

Tablo 4: Sürdürülebilir kalkınma eğitimi ile ilgili görüşler

Görüşler	Frekans
Farkındalık oluşturma	5
Bilgi, tutum ve beceri geliştirme	6
Değerler eğitimi	1
Vatandaşlık eğitimi	2

Sürdürülebilir kalkınma eğitiminin ne olduğu ile ilgili yöneltilen soruya verilen yanıtlar; genel olarak doğa ile ilgili bir farkındalık oluşturma süreci, bunu sağlamak için ise gerekli olan bilgi, beceri ve tutumu öğrencilere kazandırma ve etkin bir vatandaş olma yolunu açma yönündedir. Bu doğrultuda örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

Örnek ifadeler:

U1: “Toplumun ve bireylerin farklı alanlardaki kaynakların tüketimi konusunda bilinçlendirilerek kişilerde bir farkındalık yaratma çabasıdır.”

U5: “Sürdürülebilir kalkınma eğitimi ile birey her türlü çevresel soruna duyarlı ve bütün insanlık için, adil bir dünya için çalışacak bir bilinçte olmasını sağlayacak bilgi, beceri ve tutuma sahip olur.”

U6: “...evrensel değerleri kazanmasına, etkin bir vatandaş olmasına katkı sunar.”

U8: “Sürdürülebilir kalkınma eğitimi ile birey insanlığın bir parçası olduğu düşüncesini hep canlı tutar, küresel sorunlara duyarlı bir vatandaş olmasına katkı sunar.”

Görüşmeye katılan katılımcılara yöneltilen sorulardan biri de sürdürülebilir kalkınma eğitiminin öğretim programlarına nasıl yansıdığı ve yeterli olup olmadığı ile ilgidir. Bu doğrultuda verilen yanıtların analizi ve örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

Soru 3: Sürdürülebilir kalkınma eğitimin alanınız öğretim programlarına yansımalarını ve yeterliliğini değerlendirir misiniz?

Tablo 5: Sürdürülebilir Kalkınma Eğitiminin alanınız öğretme programlarına yansımalarını ve yeterliliğini değerlendirir misiniz?

Görüşler	Frekans
Yeterli	4
Geliştirilmelidir	6
Yetersiz	1

Sürdürülebilir kalkınma eğitiminin öğretme programlarına nasıl yansıdığı ve yeterli olup olmadığı ile ilgili katılımcılara yöneltilen sorudan elde edilen veriler analiz edilmiş ve ulaşılan sonuçlar göz önüne alındığında ilk ve ortaokul öğretme programlarında “sürdürülebilir kalkınma” eğitiminin yeterli olmadığı ve geliştirilmesi gerektiği ile ilgili düşüncelerin daha baskın olduğu görülmektedir.

Örnek ifadeler:

U7: “Öğretme programlarında yeteri kadar yer aldığını düşünüyorum; ancak, bu konuya yönelik farkındalığın öğretmenlerde yeteri kadar olduğunu düşünmüyorum.”

U4: “Sürdürülebilir kalkınma eğitimine gerek öğretme programlarında gerekse diğer alanlarda yeteri kadar yer verilmediğini düşünüyorum.”

U9: “Sosyal Bilgiler dersi öğretme programı incelendiğinde sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin olarak, “Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları” amaçlanmaktadır şeklinde bir ibarenin bulunduğu görülmektedir. Bu ders kapsamında öğrencilerin “insanlar, yerler, çevreler” öğrenme alanı ile bireyin yaşadığı çevreyi, insan çevre etkileşimini ve bunun doğurduğu sonuçları anlamaları çevre okuryazarlığı kazanmaları amaçlanmaktadır. Uygulama boyutuna ağırlık verilmesi gerekir.”

U6: “...öğretmenlerin yeterli cevaplar veremedikleri ve geleneksel müfredatların dışına çıkılmadığı görülmektedir.”

Sürdürülebilir Kalkınma Eğitiminin gerekliliğine inanıp inanmadığı ile ilgili yöneltilen soruya ise bütün katılımcıların olumlu yani gerekli olduğu ile ilgili düşünce belirttikleri görülmüştür.

Soru 4: Sürdürülebilir Kalkınma Eğitiminin gerekliliğine inanıyor musunuz? Niçin?

Tablo 6: Sürdürülebilir Kalkınma Eğitiminin Gerekliliği İle İlgili Görüşler

Görüşler	Frekans
Gereklidir	10

Örnek ifadeler:

U4: “Gerekli olduğunu düşünüyorum. Öncelikle çevreye ilişkin küçük yaşlardan itibaren bir farkındalık oluşturulması gerekir. Her neslin gelecek kuşaklara çevreyi kirletmeden yok etmeden bırakması gerekmektedir.”

U5: “Elbette. Çünkü hızla artan nüfus ve hızla büyüyen dünyada ihtiyaçlarımızı gidereceğimiz doğal kaynakların sayısı hızla azalmaktadır. Yenilenebilir ve doğal kaynakları en verimli şekilde kullanmak ve gelecek nesillerin dışa bağımlılığını önlemek amacıyla sürdürülebilir kalkınma eğitimine önem vermek ve konunun hassasiyetine dikkat çekmek gerekir diye düşünüyorum.”

U6: “Evet oldukça inanıyorum. Gelişmiş dünya ülkelerinin gerisinde kalmamak için eğitim sistemimizi geleceğe göre esnetmeli ve yeniden düzenlemeliyiz.”

Nitel ve nitel veri toplama araçları ile elde edilen verilerin yanı sıra doküman incelemesi ile öğretim programları sürdürülebilir kalkınma perspektifinden bir incelemeye tabi tutulmuştur. Bu doğrultuda Okul Öncesi, Fen Bilgisi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretim programlarının temel öğeleri incelenmiştir. Genel olarak araştırmaya konu olan bütün öğretim programları sürdürülebilir kalkınma kapsamında değerlendirilecek ve sürdürülebilir kalkınma içerisinde ağırlıklı olarak yer edinen konuları veya bu doğrultudaki hedeflere ulaşmada izlenecek yolu inşa etmede önemli yer tutmaktadır. Fakat Okul Öncesi ve Türkçe öğretim programları, içeriği ve hedefleri itibarıyla bu konuları veya konuya uygun içerikleri fazlasıyla ihtiva eden bir çerçeveden uzaktır. Daha doğrusu bu konuların aktarımında bir miğfer ders olmaktan uzaktır. Ama Okul Öncesi öğretim programları bireyin örgün öğretime attıkları ilk adım ve kalıcı izli davranış değişikliklerinin yoğun yaşandığı bir gelişim sürecine hitap etmesi bakımından önemli bir programdır. Dolayısıyla gelişim dönemlerine uygun olarak yoğunluklu bir öğretim sürecinden ziyade bazı temel bilgi ve becerilerin kazandırılmasını sağlayacak amaçlar ve misyonu barındıran bir öğretim programıdır.

Okul öncesi öğretim programı bireyin keşfederek öğrenmesini sağlayan bir çerçeve sunar. Mesela programda yer alan “sorumluluklarını yerine getirir” kazanımı ve bu kazanımın açıklama kısmındaki “Çocuklar yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli olan varlıkları (toprak, su, enerji, gıda gibi) verimli kullanmayı, canlıların bakımını üstlenip korumayı, çevresindeki güzellikleri korumak üzere sorumluluk almayı öğrenmelidir. Bilinçli tüketici olan, sorumluluk

sahibi vatandaşlar yetiştirmenin temelleri ancak böyle atılabilecektir.” ifadesi sürdürülebilir kalkınma eğitimi kapsamına girer.

Yine programda yer alan “estetik değerleri korur” kazanımı “Çocuğun doğal ve yapılandırılmış (yapay) çevrede gözlemediği güzellikleri ve bu güzellikleri korumak için neler yapılabileceğini ifade etmesine ve istediği düzenlemeleri yapmasına olanak tanınır. Çocuğun yakın çevresini estetik bir biçimde düzenlemesine fırsat tanıyacak öğrenme süreçleri oluşturulmasını teşvik eder.”

Programda yer alan öz bakım becerileriyle ilgi “günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.” kazanım da çevre temizliğine vurgu yapan bir ifadedir.

Okul öncesi öğretim programı kapsamında yapılan fen etkinlikleri de yine programda açıklandığı gibi bireyin merak etmeye, gözlemlemeye, araştırmaya incelemeye ve keşfetmeye yönelik bir etkinlik olması ve çevre farkındalığı oluşturması açısından önemlidir. Bunların yanı sıra alan gezileri, “çevreyi koruma haftası” gibi önemli gün ve haftalarda yapılan etkinlikler bireyde çevre bilinci oluşturma başta olmak üzere bu yönde kalıcı izli davranış değişikliğine imkân tanıyacak bir süreç vardır.

Türkçe öğretim programlarında ise her sınıf düzeyinde işlenilmesi öngörülen temalar vardır. Bunlardan biri “zaman ve mekân” temasıdır. Bu temanın anahtar kelimeleri; çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb. Yine “doğa ve evren” teması sürdürülebilir kalkınma eğitimi kapsamında değerlendirilecek konulardır.

Fen bilgisi öğretim programı sürdürülebilir kalkınma eğitiminin kolay zemin bulduğu önemli derslerden biridir. Fen Bilgisi öğretim programının özel amaçlarında bu net görülebilir. Bunlar;

- Birey, çevre ve toplum arasındaki karşılıklı etkileşimi fark ettirmek; toplum, ekonomi ve doğal kaynaklara ilişkin sürdürülebilir kalkınma bilincini geliştirmek,
- Doğada ve yakın çevresinde meydana gelen olaylara ilişkin ilgi ve merak uyandırmak, tutum geliştirmek,
- Doğanın keşfedilmesi ve insan-çevre arasındaki ilişkinin anlaşılması sürecinde, bilimsel süreç becerileri ve bilimsel araştırma yaklaşımını benimseyip bu alanlarda karşılaşılan sorunlara çözüm üretmek’tir.

Fen Bilgisi öğretim programında “Enerji Dönüşümleri ve Çevre Bilimi” ünitesi kapsamında 6 saat işlenmesi düşünülen “sürdürülebilir kalkınma” konusu mevcuttur.

Bunların dışında programda insan-çevre konusunu işleyen, çevre bilincine katkı sunun ve sürdürülebilir kalkınma eğitimi kapsamında değerlendirilebilecek birçok konu vardır.

Yine sosyal bilgiler öğretim programında yer alan özel amaçlarda “Öğrencilerin, doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları amaçlanmaktadır” maddesi sürdürülebilir kalkınma anlayışına vurgu yapan önemli bir madde olarak değerlendirilebilir.

Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “Etkin Vatandaşlık”, “Küresel Bağlantılar” gibi öğrenme alanları, sahip oldukları muhteva açısından, yine öğretmenlerin planlı çabalarıyla sürdürülebilir kalkınma anlayışına hizmet edecek olan önemli öğrenme alanlarıdır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Hem nitel hem nicel verilerin toplandığı araştırmada, eğitim uzmanları ve öğretmenlerin perspektifinden sürdürülebilir kalkınma eğitime yönelik düşünce ve inançları üzerine bir değerlendirilme yapılmıştır. Öncelikle öğretmenlerin uygulanan nicel veri toplama aracından elde edilen verilerden yola çıkarak şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Öğretmenlerin Sürdürülebilir Kalkınma Eğitim İnançları Ölçeği’ne verdikleri yanıtlar ortalamannın üstündedir (\bar{X} : 3,47). Dolayısıyla öğretmenler sürdürülebilir kalkınma eğitiminin gerekliliğine inanıyor ve bu konunun öneminin farkındadır.

Öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma eğitime yönelik inançlarını belirten yanıtları incelenmiş ve buldukları bölümlere göre ANOVA sonuçları dikkate alındığında bölümler arası anlamlı bir farklılık olduğuna dair bir kanıt ulaşılamamıştır ($p>0,05$).

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile eğitim uzmanlarından elde edilen sürdürülebilir kalkınmanın doğal kaynakları bilinçli kullanma, gelecek nesillere daha iyi bir dünya bırakma, dezavantajlı kesimlerin daha mutlu ve onurlu bir hayat sürmelerine imkân tanıma, yoksullukla mücadele, cinsiyet ayrımıyla mücadele şeklinde tanımladıkları görülmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma eğitiminin ne oluşu ile ilgili eğitim uzmanlarının görüşleri ise insan ve doğa arasındaki dengenin korunması için çalışan, çevreye duyarlı, küresel sorunların çözümünde aktif rol alabilecek, her türlü ayrımcılıkla ve yoksullukla mücadeleye katkı sunacak etkin bir vatandaş profiline hizmet eden bilgi, beceri ve tutumların bireye kazandırılma süreci olarak ifade edilmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma eğitiminin gerekliliği ile ilgili eğitim uzmanlarının düşünceleri alınmış ve ulaşılan bütün eğitim uzmanlarının sürdürülebilir kalkınma eğitiminin gerekliliği ve önemi konusunda hemfikir olduğu görülmüştür.

Uluslararası organizasyonlar, büyük devletler ve bilim insanlarının ortaya koymuş olduğu hedeflere ancak çevresel, sosyal ve ekonomik temelde ve koordineli, planlı ve sürdürülebilir hazırlık ve önlemlerle ulaşılması mümkün olacaktır. Dolayısıyla sosyal, çevresel ve ekonomik çerçevede eğitim de kendi rolünü hiç olmadığı kadar etkin ve kararlı bir şekilde yerine getirmelidir. Dünyada önemli ülkeler eğitim programlarını sürdürülebilir kalkınma temelinde yeniden düzenlemeye çoktan başladılar. Mesela Birleşik Krallık'ın büyük bölümünde “sürdürülebilir kalkınma”, Galler'de ise “sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık” olarak öne çıkan bu kavramları içeren eğitim, ilkokuldan sonraki tüm eğitim aşamalarında bireyin bilgi, beceri ve anlayışlarını geliştirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle toplumu dönüştürücü etkisine inandıkları öğretmenlerin sürdürülebilir bir kalkınmaya hizmet etmeleri için öğretmen eğitiminde sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık eğitimi için bir dizi değişikliklere gidildi. İngiltere'de eğitim politikası hem yönetsel olarak hem de bölgesel olarak sürdürülebilir kalkınma temelinde ve küresel vatandaşlık eğitimi doğrultusunda geliştirildi ve özerk bölgeler de dâhil Birleşik Krallık'ın tamamında bu tür uygulamalar merkezi hükümet tarafından desteklenmekte ve teşvik edilmektedir. Birleşik Krallık'ın dört ülkesi de genel olarak eğitim alanında ve özellikle öğretmen eğitiminde önemli ve bazı durumlarda geri dönüşü olmayan bir döneme girmiş durumdadır (Bamber, Bullivant, Glover, King ve McCann, 2016, s. 1-2). İngiltere eğitiminde yaşanan bu değişimden elde edilen dönütler, bazı eksiklikleri, teori ile uygulama arasındaki bazı farklılıkları ve yavaş ilerlemeyi işaret etse de önemli oranda bir gelişme olduğu görülmektedir (Hunt, Chung, Rogers ve Inman, 2011).

Rusya'da ise bu kavram eğitimciler tarafından yeni dikkat çekmeye başladı. Daha önceleri sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık adı altında doğrudan bir eğitim olmasa da bazı uygulamalar içerik olarak sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık kavramının bazı özelliklerini andırmaktadır. Örneğin, insanların cumartesi günleri gönüllü çalıştıkları, ülkesi ve toplumu için bir şeyler yapmaya çalıştıkları “subbotnik” adında Türk toplumunda da “imece” usulünü andıran ama daha uygulanabilir ve profesyonel yapılan bir gelenekleri vardır. Bunun yanı sıra çoğu zaman kaynakların tüketimi ve atık yönetimi ile ilgili çalışmalar vardır. Dolayısıyla Rus eğitimciler sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık eğitiminin bu zeminden beslenerek ve daha çeşitli ve gelişen uygulamalarla müfredatta yerini alması gerektiği vurgulamaktadır (D'Cruz ve Osipova, 2011). Meksika'da son yıllarda küresel ekonomik ve ekolojik düzensizliği ve olumsuz seyiri değiştirmeye veya en azında bu yönde çaba sarf etmeye

yönelik ciddi girişimler vardır. Meksika’da hükümet sürdürülebilir kalkınma tanımını “gelecek nesillerin yaşam kalitesinden ödün vermeksizin nüfusun refah düzeyini arttırmayı mümkün kılacak şekilde kaynakların etkin ve rasyonel yönetimi” olarak benimsemekte ve bu yöndeki çalışmaları da desteklemektedir (Arámburo, González ve Rivas, 2017, s. 14-16). Yine son 10 yılda Amerika Birleşik Devletleri’nde sürdürülebilir kalkınma eğitimi önemli oranda büyümüştür. Yükseköğretim başta olmak üzere eğitimin her kademesinde sürdürülebilir kalkınma eğitimini kapsayan öğretim yapılmaktadır. Ve artık bazı ülkeler belli bir sürede önemli mesafe kat etmişler hatta sonuçlar değerlendirilerek sürdürülebilir kalkınmanın boyutlarını ve etkililiğini tahlil etme noktasına gelmişlerdir (Rowe, Gentile ve Clevey, 2015, s. 112).

Sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık eğitiminde dünyada bu gelişmeler yaşanırken Türkiye’de henüz yeni yeni bazı çalışmalar yapılmıştır. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığının himayelerinde bazı çalışmalar yapılmış ve komisyon raporlarında bu konuya dikkat çekilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde ise sürdürülebilir kalkınma kavramının özellikle eğitim müfredatlarında yer almasıyla ilgili en somut gelişme 2018 yılında revize edilen İlköğretim Fen Bilgisi Öğretim Programı’nda vizyon, amaçlar ve öğrenme alanları kısmında göze çarpmaktadır (Teksöz, 2015, s. 91). Fen bilgisi öğretim programında yer alan bazı kısımlar “sürdürülebilir kalkınma bilinci” ile ilgili bir gelecek vizyonu çizer. Yine Fen bilgisi öğretim programında yer alan; Birey, çevre ve toplum arasındaki karşılıklı etkileşimi fark etmek ve toplum, ekonomi, doğal kaynaklara ilişkin sürdürülebilir kalkınma bilincini geliştirmek,” maddesi programın amaçlarından birini ifade eder. Aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma fen bilimleri dersi “fen-teknoloji-toplum-çevre” öğrenme alanının da alt boyutlarından biridir (MEB, 2017).

Dolayısıyla fen bilgisi programı dışında sürdürülebilir kalkınmayı doğrudan ve net bir şekilde vurgulayan bir eğitim programı yoktur. Fakat diğer bazı öğretim programlarında sürdürülebilir kalkınmayı işaret eden, konu alanına giren bazı konular bulunmaktadır. Sosyal bilgiler öğretim programlarında da benzer durum vardır. Yani sürdürülebilir kalkınmanın doğrudan vurgulandığı bir konu veya ünite yoktur. Fakat sürdürülebilir kalkınma eğitimi alanına giren birçok konu bulunmaktadır. Yine küresel vatandaşlık eğitimini vurgulayan bir ifade de programda yoktur. Ama küresel vatandaşlık yeterliliklerinden bazısının kazanılmasına yönelik konular mevcuttur (Kaya ve Tomal, 2011; MEB, 2017).

Sonuç olarak sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık eğitimi ile ilgili dünyadaki gelişmeler ve yapılan çalışmalar ortadayken Türkiye’nin bu konuda eksik kaldığını müşahade ediyoruz. Türkiye’de yapılan çalışmalar ise kolektif ve belli bir amacın ürünü değil yani eğitim

kurumlarının ortaya koyduğu hedef ve gerçekler doğrultusunda ortaya çıkan çabalardan ziyade bireysel ve dünyadaki gelişmeleri takip eden bilim insanlarının ortaya koyduğu ürünlerden ibaret olduğunu görüyoruz. Özellikle Millî Eğitim Bakanlığı bu konuda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın gerisinde kalmaktadır. Bugünden yola çıkarak yarınlarımızın nasıl olacağını anlamaya çalışan bilim insanları çok değil 50 yıl sonrası bir dünyanın bile yaşanabilir bir dünya olacağından kuşkuludur. O halde uluslararası bu gelişmeleri de dikkate alarak değişimin itici gücü olan eğitim başta olmak üzere hayatın her aşamasında sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık bilincine hizmet edecek çabaları ortaya koymalıyız.

Kaynaklar

- Arámburo, R. H., González, H. C. ve Rivas, A. C. (2017). A two-way strategy for sustainable development and academic relevance. *Gateways: International Journal of Community Research and Engagement*, 10, 14-32.
- Bamber, P., Bullivant, A., Glover, A., King, B. ve McCann, G. (2016). A comparative review of policy and practice for education for sustainable development/education for global citizenship (ESD/GC) in teacher education across the four nations of the UK. *Management in Education*, 30, 1-9.
- Barrett, A. M. (2016). Measuring learning outcomes and education for sustainable development: The new education development goal. in W. C. Smith (ed.), *The Global Testing Culture: Shaping Education Policy, Perceptions, and Practice* (pp. 101-114). (Oxford Studies in Comparative Education; 25(1). United Kingdom: Symposium Books.
- Barrett, A. M. ve Sorensen, T. B. (2015). *System level indicators for an education sustainable development goal: exploring possibilities for the teachers target*. Paper presented at 13th International Conference on Education and Development, Oxford, United Kingdom. Vancouver.
- Bell, D. V. J. (2016). Twenty-first century education: transformative education for sustainability and responsible citizenship. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 18, 48-56.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. ve Demirel F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B. ve Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri: Desen ve analiz*. (çev. ed. A. Aypay). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2017). Karma yöntem araştırmalarına giriş. (çev. M. Sözbilir). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- D'Cruz, B. ve Osipova, D. O.(2011). Education for sustainable development and global citizenship (Esdgc): The implications for higher education institutions in the Russian Federation. *Contemporary Higher Education: Innovative Aspects / Sovremennaiia Vysshaia Shkola: Innovatsionny Aspect*, V(2), 43-48.
- Gülbahar, Y. ve Alper, A. (2009). Öğretim teknolojileri alanında yapılan araştırmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 93-111.
- Huckle, J. ve Wals, A. E. J. (2015). The UN decade of education for sustainable development: Business as usual in the end. *Environmental Education Research*, 21(3), 491-505.

- Hunt, F., Chung, L. T., Rogers, M. ve Inman, S. (2011) *Taking stock: A report from the UK teacher education network for sustainable development (ESD)/global citizenship (GC)-survey on provision for ESD/GC in initial teacher education in the UK*, http://se-ed.co.uk/edu/wpcontent/uploads/2014/03/taking_stock-July-2011.pdf. (Eriřim Tarihi: 21.08.2017).
- Kaya, M. F. ve Tomal, N. (2011). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın sürdürülebilir kalkınma eğitimi açısından incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 49-65.
- Kümbetoğlu B. (2008). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. (İkinci Basım). İstanbul: Bađlam Yayınları.
- MEB (2018). *Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı ortaokul ders kitapları*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Mertkan, ř. (2015). *Karma araştırma tasarımı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Mochizuki, Y. (2016). Educating for transforming our world: Revisiting international debates surrounding education for sustainable development. *Current Issues in Comparative Education*, 19(1), 109-125.
- Nasibulina, A. (2015). Education for sustainable development and environmental ethics. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 214, 1077-1082.
- Peřkirciođlu, N. (2016). 2030 sürdürülebilir kalkınma hedefleri: Küresel verimlilik hareketine dođru. *Anahtar Dergisi*, 335, 4-6.
- Reade, C. Reckmeyer, W. J., Cabot, M., Jaehne, D. ve Novak, M. (2013). Educating global citizens for the 21st century: SJSU Salzburg Program. *Journal of Corporate Citizenship*, 49, 100-116.
- Rowe, D., Gentile, S. J., Clevey, L. (2015). The U.S. partnership for education for sustainable development: progress and challenges ahead. *Applied Environmental Education & Communication*, 14(2), 112-120.
- Sağdıç, A. ve şahin, E. (2015). Sürdürülebilir kalkınma eğitime yönelik inançlar: Ölçek geliştirme çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 161-180.
- Teksöz, G. (2015). Geçmişten ders almak: sürdürülebilir kalkınma için eğitim. *Bođaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 31(2), 73-97.
- Teksöz, G., Ertürk, E. ve Lise, Y. (2014). *Sürdürülebilir kalkınma eğitimi için biyosfer rezervleri: Camili'de yaşam*. Ankara: UNESCO Türkiye Millî Komisyonu.
- UN (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development*. [http://www.exteriores.gob.es/Portal/es/PoliticaExteriorCooperacion/Desarrollosostenible/Documents/Informe%20Brundtland%20\(En%20ingl%C3%A9s\).pdf](http://www.exteriores.gob.es/Portal/es/PoliticaExteriorCooperacion/Desarrollosostenible/Documents/Informe%20Brundtland%20(En%20ingl%C3%A9s).pdf). (Eriřim Tarihi:15.08.2017).
- UNESCO. (2015). *Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development*. <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>. (Eriřim Tarihi:15.08.2017)
- Yıldırım, A., ve şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Today, the globalized world, its people, nature, events and phenomena experience a more complex and complicated process that was never experienced before. Industrial revolution accelerated change to an extraordinary level, leading to a transformation, which is difficult to describe. The economic growth and development, which is considered as the path to welfare society in the developing and changing world order, led to unconscious and greedy use of natural resources with the impact of industrial and technological developments since the nineteenth century, destructing the human-nature relationship to a level that was never experienced before, leading to environmental damages and problems. Thus, the effects of human ambition to earn more on the nature led to significant inevitable environmental problems that affect everybody on earth. The obvious signs of this change forced humans to immediately act and take precautions. In the last quarter of the 20th century, scientists, international political and social organizations and certain political actors started to raise their voices to stop this negative course of events. Sustainable development education, which emerged in such an environment, aimed to control change and to preserve the balance between humans and the nature via a more sustainable, innovative and collaborative approach. Humans' relationship with nature and other humans has never been so negative in any period in history.

The world's largest international organizations and scientists, especially the UN, are committed to ensure global transformation and consider the transition from conventional high development to sustainable development as a requirement and propose participatory global citizenship as a solution to global problems. The success of these efforts requires not only personal learning, but also collective efforts and call for action. It is known that education is the decisive and essential element that would enable this goal. In the roadmap on the implementation of the Global Action Program on Sustainable Development Education, Sustainable Development Education was described as holistic and transformational education that achieves its goals by transforming the society. Thus, the main objective of sustainable development education is the acquisition of necessary knowledge and skills to cope with significant global problems such as climate change, fuel and food shortages, biodiversity and extinction of species, international wars, terrorism and poverty.

The present study aimed to determine a sustainable development education framework with respect to teacher competency and social studies education programs based on the significance of sustainable development education in the perspective of teachers and experts.

In the study, the mixed methodology that includes both quantitative and qualitative dimensions was used. In the quantitative dimension, a semi-structured interview form that included 4 questions and developed by the researcher was used, and in the qualitative dimension, a relevant scale was used. In the study, quantitative data were collected with survey method and qualitative data were collected by phenomenological methodology. In order to ensure validity and reliability of the study, some measures were taken with respect to the mixed research methodology. The first measure was the weakness reduction validity based on the use of another method by the researcher to compensate for the weakness of a method.

“Sustainable Development Education Beliefs Scale” and a semi-structured interview form that included 4 open-ended questions, developed by the author were used as data collection instruments. Descriptive statistics, ANOVA and content analysis were used to analyze the study data. The study group included Turkish, science, social studies and pre-school teachers employed in Elazığ province in Turkey.

Based on the findings obtained with the quantitative data collection instrument, it was determined that there was no significant difference between the beliefs of the teachers on sustainable development based on the branch variable.

The data obtained from the interviews conducted with education experts on sustainable development education emphasized the necessity and significance of sustainable development education. The views of educational experts on the definition of sustainable development education were centered on a process of acquisition of knowledge, skills and attitudes required for an active citizen profile, who works towards the preservation of the balance between humans and the nature, environment-friendly, could play an active role in the solution of global problems and contribute to the struggle against all types of discrimination and poverty. The views of education experts on the necessity of sustainable development education were obtained and it was observed that all interviewed education experts agreed on the necessity and significance of sustainable development education.